

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Press Unit
Unité de la Presse

Zestawienie tematyczne – Zatrzymanie przez policję i pomoc adwokata

Maj 2024 r.

Niniejsze zestawienie nie jest wiążące dla Trybunału i nie ma charakteru wyczerpującego

Zatrzymanie przez policję i pomoc adwokata

Artykuł 6 § 3 (c) (prawo do pomocy prawnej) Europejskiej Konwencji Praw Człowieka

: „Każdy oskarżony o popełnienie czynu zagrożonego karą ma prawo do bronięcia się osobiście lub przez ustanowionego przez siebie obrońcę albo, jeżeli nie ma wystarczających środków na opłacenie obrońcy, do bezpłatnego skorzystania z jego pomocy, gdy wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości”.

„Z pewnością głównym celem art.6 [Konwencji] w odniesieniu do spraw karnych jest zapewnienie rzetelnego procesu przed sądem właściwym do rozstrzygnięcia każdego zarzutu karnego, ale nie wynika z tego, że artykuł ten nie ma zastosowania do postępowania przygotowawczego”. ([Imbriosca przeciwko Szwajcarii](#), wyrok z dnia 24 listopada 1993 r., § 36).

„Aby prawo do rzetelnego procesu sądowego pozostało wystarczająco „praktyczne i skuteczne” ..., art. 6 § 1 [Konwencji] wymaga, aby co do zasady dostęp do adwokata był zapewniony od pierwszego przesłuchania podejrzanego przez policję, chyba że w świetle szczególnych okoliczności każdej sprawy zostanie wykazane, że istnieją istotne powody do ograniczenia tego prawa. Nawet jeśli ważne powody mogą wyjątkowo uzasadniać odmowę dostępu do adwokata, takie ograniczenie - niezależnie od jego uzasadnienia - nie może nadmiernie naruszać praw oskarżonego wynikających z art. 6 ... Prawo do obrony zostanie zasadniczo nieodwracalnie naruszone, gdy obciążające zeznania złożone podczas przesłuchania przez policję bez dostępu do adwokata zostaną wykorzystane do wydania wyroku skazującego”. ([Salduz przeciwko Turcji](#), wyrok Wielkiej Izby z dnia 27 listopada 2008 r., § 55).

Dostęp do prawnika

Salduz przeciwko Turcji

27 listopada 2008 r. (Wielka Izba)

Oskarżony, a następnie skazany za udział w nielegalnej demonstracji popierającej PKK (Partię Pracujących Kurdystanu, nielegalną organizację), skarżący, pod nieobecność adwokata, złożył oświadczenie w areszcie policyjnym, przyznając się do winy.

Europejski Trybunał Praw Człowieka orzekł, że doszło do **naruszenia Artykułu 6 § 3 (c) (prawo do pomocy prawnej) w połączeniu z Artykułem 6 § 1 (prawo do rzetelnego procesu sądowego)** Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Stwierdził, że chociaż skarżący był w stanie zakwestionować zarzuty podczas procesu, fakt, że nie mógł korzystać z pomocy prawnika podczas pobytu w areszcie policyjnym, nieodwracalnie wpłynął na jego prawo do obrony, zwłaszcza że był małoletni.

Pishchalnikow przeciwko Rosji¹

24 września 2009 r.

Aresztowany pod zarzutem ciężkiego rozboju, skarżący był przesłuchiwany - zarówno w dniu aresztowania, jak i bezpośrednio następnego dnia - pod nieobecność adwokata, chociaż wyraźnie wskazał obrońcę, którego chciał reprezentować. Podczas tych przesłuchań przyznał się do udziału w działalności grupy przestępczej, która obejmowała między innymi zabójstwo i porwanie, przestępstwa, za które został później skazany.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia Artykułu 6 § 3 (c) w związku z Artykułem 6 § 1** Konwencji. Stwierdził, że brak pomocy prawnej dla skarżącego na początkowych etapach przesłuchania przez policję nieodwracalnie wpłynął na jego prawo do obrony i podważył możliwość uzyskania przez niego sprawiedliwego procesu.

Davanan przeciwko Turcji

13 Października 2009r.

Skarżący, który został oskarżony, a następnie skazany za przynależność do Hezbollahu, nie korzystał z pomocy adwokata podczas pobytu w areszcie policyjnym.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 6 § 3 (c) w związku z art. 6 § 1** Konwencji. Stwierdził, że to ograniczenie (które było systematyczne, ponieważ było przewidziane przez odpowiednie przepisy prawa tureckiego) prawa osoby pozbawionej wolności do dostępu do adwokata było wystarczające, aby móc stwierdzić, że doszło do naruszenia art. 6 Konwencji, nawet jeśli skarżący milczał w areszcie policyjnym.

Yesilkaya przeciwko Turcji

8 Grudnia 2009r.

Skarżącemu odmówiono dostępu do adwokata podczas pobytu w areszcie policyjnym, chociaż zaprzeczając on jakiegokolwiek udziałowi w przestępstwach przypisywanych mu przez przesłuchujących funkcjonariuszy.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia Artykułu 6 § 3 (c) w związku z Artykułem 6 § 1** Konwencji z powodu braku pomocy prawnej dla skarżącego podczas pobytu w areszcie policyjnym.

Boz przeciwko Turcji

9 Lutego 2010r.

Aresztowany pod zarzutem przynależności do PKK (Robotniczej Partii Kurdystanu, nielegalnej organizacji), skarżący został skazany na karę śmierci za „członkostwo w uzbrojonym gangu”, która została następnie zamieniona na karę dożywotniego pozbawienia wolności. Skarżący skarżył się w szczególności na fakt, że nie miał dostępu do adwokata podczas pobytu w areszcie policyjnym.

Trybunał powtórzył, że systematyczne ograniczanie dostępu do adwokata zgodnie z odpowiednimi przepisami prawa **naruszało art. 6** Konwencji.

Brusco przeciwko Francji

14 Października 2010r.

Skarżący, który był podejrzany o kierowanie agresją, został zatrzymany przez policję i przesłuchany w charakterze świadka, po tym jak został zmuszony do zeznania prawdy.

Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia Artykułu 6 §§ 1 i 3** (prawo do milczenia i nieobciążania samego siebie) Konwencji. Zdaniem Trybunału skarżący nie był zwykłym świadkiem, ale osobą „oskarżoną o popełnienie przestępstwa” i jako taki powinien mieć prawo do zachowania milczenia i nieobciążania się, gwarantowane przez art. 6 ust. 1 i 3 Konwencji. Sytuację pogorszył fakt, że skarżący nie korzystał z pomocy adwokata aż do 20. godziny pobytu w areszcie policyjnym. Gdyby adwokat był obecny, byłby w stanie poinformować skarżącego o jego prawie do zachowania milczenia.

¹ W dniu 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Nechiporuk i Yonkalo przeciwko Ukrainie

21 Kwietnia 2011r.

Pierwszy skarżący skarżył się w szczególności na niesprawiedliwość postępowania prowadzonego przeciwko niemu, w szczególności na fakt, że jego skazanie za szereg przestępstw, w tym za zabójstwo z premedytacją popełnione w wyniku spisku z grupą osób, zostało oparte na oświadczeniach złożonych bez pomocy adwokata.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia Artykułu 6 §§ 1 i 3 (c)** Konwencji. Strony bezspornie przyznały, że skarżący nie był reprezentowany przez adwokata do czasu spędzenia trzech dni w areszcie. Skarżący kilkakrotnie przyznał się do zabójstwa na wczesnym etapie przesłuchania, kiedy nie korzystał z pomocy obrońcy i niewątpliwie został dotknięty ograniczeniami w dostępie do adwokata, ponieważ jego zeznania złożone na policji zostały wykorzystane do jego skazania.

Mader przeciwko Chorwacji

21 Czerwca 2011r.

Skarżący, odbywający karę pozbawienia wolności za zabójstwo, skarżył się w szczególności na pobicie przez policjantów podczas przesłuchania w Departamencie Policji w Zagrzebiu, zmuszenie do siedzenia na krześle oraz pozbawienie snu i jedzenia podczas trzech dni przesłuchania. Skarżył się również, że postępowanie karne prowadzone przeciwko niemu było niesprawiedliwe, w szczególności dlatego, że nie miał pomocy prawnej podczas przesłuchania przez policję.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 6 § 3 w związku z art. 6 § 1** Konwencji z powodu braku udzielenia pomocy prawnej skarżącemu podczas przesłuchania przez policję. Chociaż nie było zadaniem Trybunału spekulowanie na temat wpływu, jaki dostęp do adwokata podczas zatrzymania przez policję miały na dalsze postępowanie, było jasne, że ani pomoc udzielona później przez adwokata, ani kontradyktoryjny charakter postępowania nie mogły przeciwdziałać wadom, które wystąpiły podczas jego początkowego przesłuchania. Ponadto skarżący nie zrzekł się prawa do pomocy prawnej podczas przesłuchania przez policję, ponieważ skarżył się na brak takiej pomocy od początkowych etapów postępowania. Trybunał uznał również, że doszło do naruszenia Artykułu 3 (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji zarówno w odniesieniu do traktowania skarżącego w Departamencie Policji w Zagrzebiu, jak i w odniesieniu do braku zbadania jego skargi.

Huseyn i Inni przeciwko Azerbejdżanowi

26 Czerwca 2011r.

Sprawa ta dotyczyła skargi działaczy opozycji na niesprawiedliwość postępowania karnego wszczętego przeciwko nim za rzekome podżeganie demonstrantów do przemocy.

W odniesieniu do pomocy prawnej udzielonej skarżącym po ich aresztowaniu, Trybunał zauważył, że trzech z nich zostało przesłuchanych bez adwokata i bez wyraźnego zrzeczenia się prawa do pomocy prawnej. Takie ograniczenie wyraźnie naruszyło ich prawo do obrony na początkowym etapie postępowania, **naruszając art. 6 § 1 w związku z art. 6 § 3 (c)** Konwencji.

Bandaletov przeciwko Ukrainie

31 Września 2013r.

Skarżący został wezwany na posterunek policji wraz z kilkoma innymi osobami w celu przesłuchania w charakterze świadka w związku z dochodzeniem w sprawie podwójnego morderstwa popełnionego w jego domu. Przyznał się do popełnienia przestępstwa. Następnego dnia został aresztowany jako podejrzany i wyznaczono mu adwokata do pomocy. Skarżący przez cały czas potwierdzał swoje przyznanie się do winy. Został skazany na karę dożywotniego pozbawienia wolności. Skarżący zarzucił, że na początkowym etapie śledztwa nie korzystał z pomocy adwokata, a sądy krajowe nie złagodziły wyroku, mimo że dobrowolnie oddał się w ręce policji i przyznał się do popełnienia przestępstwa.

Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 6 §§ 1 i 3** Konwencji, stwierdzając, że postępowanie karne przeciwko skarżącemu było ogólnie rzetelne. Władze krajowe

zmieniły status skarżącego ze świadka na podejrzanego i zapewniły mu adwokata, gdy tylko miały wiarygodne powody, by go podejrzewać. Podczas pierwszego przesłuchania w charakterze podejrzanego skarżący był prawnie reprezentowany i nie podjęto żadnych środków dochodzeniowych po jego początkowym przyznaniu się do winy, zanim przydzielono mu adwokata. Skarżący podtrzymał swoje przyznanie się do winy w trakcie postępowania przygotowawczego i sądowego, podczas którego był reprezentowany przez kilku różnych prawników. Trudno uznać, że jego początkowe przyznanie się do winy zostało wykorzystane do skazania go, ponieważ sąd oparł się wyłącznie na czynnościach dochodzeniowych przeprowadzonych później, kiedy skarżący korzystał już z pomocy prawnej. Wreszcie, wniosek skarżącego o złagodzenie kary ze względu na jego dobrowolne poddanie się karze został rozpatrzony przez sądy krajowe.

Pakshavev przeciwko Rosji²

13 Marca 2014r.

Skarżący zarzucił, że odmówiono mu dostępu do adwokata podczas przesłuchania i pierwszych kilku dni aresztu policyjnego w maju 1997 roku. Stwierdził, że podczas przesłuchania śledczy groził mu, że jeśli nie przyzna się do winy, zostanie zgwałcony przez współwięźniów. Skarżący przyznał się następnie do zabójstwa, ale wycofał swoje zeznania podczas procesu, gdy był reprezentowany przez adwokata. Przed Trybunałem skarżył się, że nie miał żadnej pomocy prawnej na początkowym etapie postępowania karnego i że jego przyznanie się do winy zostało następnie wykorzystane do skazania go.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 6 §§ 1 i 3** Konwencji, stwierdzając, że wykorzystanie jego zeznań złożonych bez pomocy prawnej do skazania skarżącego podważyło rzetelność całego postępowania.

Blai przeciwko Rumunii

8 Kwietnia 2014r.

Skarżący, który był podejrzany o przyjęcie łapówki, został objęty nadzorem policyjnym. Osoba trzecia, która współpracowała z policją, przysłała się z nim spotkać i zostawiła na jego biurku kopertę z pieniędzmi. Funkcjonariusze policji natychmiast interweniowali i złapali skarżącego na gorącym uczynku. Zgodnie z prawem krajowym sporządzili zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa. Później tego samego dnia skarżący został poinformowany o zarzutach przeciwko niemu oraz o tym, że ma prawo zachować milczenie i spotkać się z prawnikiem. Następnie korzystał z pomocy adwokata podczas przesłuchania. Skarżący zarzucił w szczególności, że nie został poinformowany o swoim prawie do milczenia i reprezentacji prawnej w czasie, gdy został „złapany na gorącym uczynku”.

Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 6 §§ 1 i 3** Konwencji w odniesieniu do braku pomocy ze strony adwokata podczas przesłuchania skarżącego przez policję w ramach procedury *flagrante delicto*. Zauważając, że zgodnie z prawem rumuńskim, gdy osoba zostaje „złapana na gorącym uczynku” popełnienia przestępstwa, organy śledcze muszą ograniczyć się do pytań dotyczących dowodów rzeczowych znalezionych na miejscu zdarzenia i nie mogą przesłuchiwać osoby na temat jej udziału w przestępstwie, Trybunał stwierdził, że organy śledcze nie przekroczyły granic w sprawie skarżącego. Zauważył również, że kiedy skarżący był przesłuchiwany przez prokuratora antykorupcyjnego w sprawie przestępstwa, miał dostęp do adwokata. We wszystkich swoich oświadczeniach skarżący utrzymywał, że jest niewinny i nigdy nie zakwestionował oświadczeń zawartych w protokole. Trybunał uznał zatem, że wykorzystanie tych oświadczeń na rozprawie nie mogło naruszyć rzetelności procesu. Trybunał zauważył również, że skarżący nigdy nie twierdził, że jego pierwsze zeznania zarejestrowane w protokole były wynikiem przymusu lub złego traktowania.

Carkci (nr. 2) przeciwko Turcji

14 Października 2014r.

Odbywając karę dożywotniego pozbawienia wolności za udział w napadzie z bronią w rękę na sklep jubilerski, podczas którego właściciel sklepu został zastrzelony, skarżący zarzucił w szczególności, że postępowanie karne przeciwko niemu było niesprawiedliwe. W szczególności zarzucił, że zeznania odebrane od niego bez pomocy przedstawiciela prawnego i nieopatrzone nawet jego podpisem zostały wykorzystane jako dowód w celu skazania go.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia Artykułu 6 § 3 (c) w związku z Artykułem 6 § 1** Konwencji, ze względu na brak pomocy prawnej udzielonej skarżącemu podczas

² W dniu 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

pobytu w areszcie żandarmerii.

A.T. przeciwko Luksemburgowi (nr. 30460/13)

9 Kwietnia 2015r.

Sprawa ta dotyczyła niezapewnienia skarżącemu skutecznej pomocy prawnej po jego aresztowaniu na podstawie europejskiego nakazu aresztowania, zarówno podczas przesłuchania przez policję, jak i pierwszego stawiennictwa przed sędzią śledczym następnego dnia.

Trybunał stwierdził w szczególności, że w odniesieniu do przesłuchania przez policję obowiązujące wówczas przepisy ustawowe w sposób dorozumiany wykluczały pomoc adwokata dla osób aresztowanych na podstawie europejskiego nakazu aresztowania wydanego przez Luksemburg. Ponieważ sąd krajowy nie naprawił konsekwencji tego braku pomocy, wyłączając ze swojego uzasadnienia oświadczenia złożone podczas tego przesłuchania, Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 6 § 3 (c) w związku z art. 6 § 1** Konwencji z powodu niezapewnienia pomocy prawnej podczas przesłuchania przez policję. W odniesieniu do pierwszego przesłuchania skarżącego przed sędzią śledczym, Trybunał uznał, że brak dostępu do akt sprawy przed tym przesłuchaniem **nie stanowił naruszenia art. 6 § 3 (c) w związku z art. 6 § 1** Konwencji, ponieważ art. 6 Konwencji nie gwarantował nieograniczonego dostępu do akt sprawy przed takim przesłuchaniem. Trybunał uznał jednak, że możliwość skonsultowania się skarżącego z adwokatem przed rozprawą nie była wystarczająco zagwarantowana przez prawo luksemburskie. W zakresie, w jakim skarżący nie był w stanie porozmawiać ze swoim adwokatem przed przedmiotową rozprawą, Trybunał stwierdził **naruszenie art. 6 § 3 (c) w związku z art. 6 § 1** Konwencji.

Turbylev przeciwko Rosji³

6 Października 2015r.

Sprawa ta dotyczyła skargi skarżącego na złe traktowanie w areszcie policyjnym oraz niesprawiedliwość procesu karnego prowadzonego przeciwko niemu, w którym jego oświadczenie o „poddaniu się i przyznaniu się do winy”, złożone w wyniku złego traktowania i pod nieobecność adwokata, zostało wykorzystane jako dowód.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia Artykułu 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji, zarówno z powodu złego traktowania skarżącego, jak i z powodu nieskutecznego dochodzenia w sprawie powiązanych skarg. Trybunał uznał również, że doszło do **naruszenia Artykułu 6 §§ 1 i 3 (c)** Konwencji, stwierdzając, że dopuszczenie oświadczenia o „poddaniu się i przyznaniu się do winy” jako dowodu sprawiło, że proces skarżącego był niesprawiedliwy. Trybunał zauważył w szczególności, że brak wymogu, zgodnie z prawem rosyjskim, dostępu do adwokata w przypadku takiego oświadczenia został wykorzystany do obejścia prawa skarżącego jako faktycznego podejrzanego do pomocy prawnej. Sytuacja ta wynikała z systematycznego stosowania przepisów prawnych interpretowanych przez sądy krajowe. Ponadto, nie przeprowadzając niezależnej, starannej oceny „jakości” oświadczenia jako dowodu, a zamiast tego opierając się na ustaleniach organu śledczego, sądy krajowe zalegalizowały wykorzystanie przez funkcjonariuszy policji oświadczenia o „poddaniu się i przyznaniu się do winy” w celu udokumentowania przyznania się skarżącego uzyskanego w wyniku jego niehumanitarnego i poniżającego traktowania po zatrzymaniu pod zarzutem popełnienia przestępstwa.

Dvorski przeciwko Chorwacji

20 Października 2015r. (Wielka Izba)

Sprawa ta dotyczyła odmowy przez policję zezwolenia prawnikowi wynajętemu przez rodziców skarżącego na reprezentowanie go podczas przesłuchania na posterunku policji pod zarzutem wielokrotnego morderstwa, napadu z bronią w rękę i podpalenia. Skarżący przyznał się do popełnienia przestępstw po podpisaniu pełnomocnictwa upoważniającego innego prawnika do reprezentowania go.

³ W dniu 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 6 ust. 1 i 3** Konwencji. Trybunał stwierdził w szczególności, że policja nie poinformowała skarżącego ani o dostępności adwokata wynajętego przez jego rodzinę, ani o obecności adwokata na posterunku policji. Podczas przesłuchania skarżący przyznał się do popełnienia zarzucanych mu przestępstw, a jego przyznanie się zostało uznane jako dowód podczas procesu. Trybunał zauważył, że sądy krajowe nie odniosły się właściwie do tej kwestii, a w szczególności nie podjęły niezbędnych środków w celu zapewnienia rzetelnego procesu.

Borg przeciwko Malcie

12 Stycznia 2016r.

Sprawa ta dotyczyła głównie skargi skazanego przestępcy na brak pomocy prawnej podczas przesłuchania w areszcie policyjnym, wynikający z braku jakichkolwiek przepisów prawa maltańskiego obowiązujących w tym czasie, umożliwiających pomoc prawną podczas dochodzenia przedprocesowego i przesłuchania przez policję. Ponadto skarżący zarzucił, że maltański Trybunał Konstytucyjny zmienił swoją interpretację orzecznictwa Trybunału Europejskiego dotyczącego prawa do pomocy prawnej w areszcie policyjnym, co jego zdaniem było sprzeczne z zasadą pewności prawa i stanowiło naruszenie art. 6 Konwencji.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 6 § 3 w związku z art. 6 § 1** Konwencji, stwierdzając w szczególności, że skarżącemu odmówiono prawa do pomocy prawnej na etapie postępowania przygotowawczego w wyniku systemowego ograniczenia mającego zastosowanie do wszystkich oskarżonych. Nie spełniało to wymogu wynikającego z art. 6, zgodnie z którym prawo do pomocy adwokata na początkowych etapach przesłuchania przez policję może podlegać ograniczeniom tylko wtedy, gdy istnieją ku temu istotne powody. Trybunał uznał ponadto, że nie doszło do **naruszenia art. 6 § 1** Konwencji w odniesieniu do rzekomego braku pewności prawnej dotyczącej postępowania konstytucyjnego.

Ibrahim i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

13 Września 2016r. (Wielka Izba)

W dniu 21 lipca 2005 r. cztery bomby zostały zdetonowane w londyńskim systemie transportowym, ale nie wybuchły. Sprawcy zbiegli z miejsca zdarzenia, a policja natychmiast wszczęła dochodzenie. Trzej pierwsi skarżący zostali aresztowani pod zarzutem zdetonowania trzech bomb. Czwarty skarżący został początkowo przesłuchany jako świadek w sprawie ataków, ale później okazało się, że pomagał jednemu z zamachowców po nieudanym ataku i po złożeniu pisemnego oświadczenia został również aresztowany. Wszyscy czterej skarżący zostali później skazani za przestępstwa kryminalne. Sprawa dotyczyła tymczasowego opóźnienia w zapewnieniu skarżącym dostępu do adwokata, w odniesieniu do pierwszych trzech skarżących, po ich aresztowaniu, a w odniesieniu do czwartego skarżącego, po tym, jak policja zaczęła podejrzewać go o udział w przestępstwie, ale przed jego aresztowaniem; oraz dopuszczenia w ich późniejszych procesach zeznań złożonych pod nieobecność prawników. Trybunał uznał, że nie doszło do **naruszenia art. 6 §§ 1 i 3 (c)** (prawo do rzetelnego procesu sądowego i prawo do pomocy prawnej) Konwencji w odniesieniu do trzech pierwszych skarżących oraz że doszło do **naruszenia tych przepisów** w odniesieniu do czwartego skarżącego. W odniesieniu do trzech pierwszych skarżących Trybunał był przekonany, że w czasie ich pierwszego przesłuchania przez policję istniała pilna potrzeba zapobieżenia poważnym negatywnym konsekwencjom dla życia i integralności fizycznej społeczeństwa, a mianowicie dalszym atakom samobójczym. Istniały zatem istotne powody dla tymczasowego ograniczenia ich prawa do pomocy prawnej. Trybunał był również przekonany, że postępowanie jako całość w odniesieniu do każdego z pierwszych trzech skarżących było sprawiedliwe. Sytuacja w odniesieniu do czwartego skarżącego, który również skarżył się na opóźnienie w dostępie do adwokata, była inna. Początkowo został on przesłuchany w charakterze świadka, a zatem bez pomocy prawnej. Jednak podczas przesłuchania okazało się, że pomagał czwartemu zamachowcowi po nieudanym ataku. W tym momencie, zgodnie z obowiązującym kodeksem postępowania, należało go pouczyć i zaoferować pomoc prawną. Tak się jednak nie stało. Po złożeniu pisemnych

zeczności został aresztowany, oskarżony, a następnie skazany za pomoc czwartemu zamachowcowi i nieujawnienie informacji po atakach. W jego przypadku Trybunał nie był przekonany, że istniały ważne powody, aby ograniczyć mu dostęp do pomocy prawnej i nie poinformować go o jego prawie do milczenia. Istotne było to, że nie było podstaw w prawie krajowym, aby policja zdecydowała się nie pouczyć go w momencie, w którym zaczął się obciążać. W rezultacie został on wprowadzony w błąd co do swoich praw procesowych. Co więcej, decyzja policji nie mogła zostać później zweryfikowana, ponieważ nie została zarejestrowana i nie wysłuchano żadnych dowodów na jej uzasadnienie. Ponieważ nie istniały żadne istotne powody, to na rządzie brytyjskim spoczywał obowiązek wykazania, że postępowanie było sprawiedliwe. W opinii Trybunału nie był on w stanie tego zrobić i w związku z tym stwierdził, że ogólna rzetelność procesu czwartego skarżącego została zachowana.

Simeonovi przeciwko Bułgarii

12 Maja 2017r. (Wielka Izba)

Skarżący, który obecnie odbywa karę w więzieniu w Sofii, zarzucił w szczególności, że w pierwszych dniach jego zatrzymania nie korzystał z pomocy adwokata.

Wielka Izba uznała, że **nie doszło do naruszenia art. 6 §§ 1 i 3 (c)** (prawo do rzetelnego procesu sądowego i prawo do pomocy prawnej) Konwencji, stwierdzając, że Rząd Bułgarii przedstawił odpowiednie i wystarczające dowody, aby wykazać, że nie naruszył on w sposób nieodwracalny rzetelności postępowania karnego jako całości z powodu braku pomocy prawnej podczas pierwszych trzech dni zatrzymania skarżącego przez policję. W szczególności Trybunał zauważył, że w tym okresie nie uzyskano i nie włączono do akt sprawy żadnych dowodów, które mogłyby zostać wykorzystane przeciwko skarżącemu; że skarżący, korzystając z pomocy wybranego przez siebie adwokata, dobrowolnie przyznał się do winy dwa tygodnie po postawieniu mu zarzutów, kiedy został poinformowany o swoich prawach procesowych, w tym o prawie do nieobciążania samego siebie; że skarżący aktywnie uczestniczył we wszystkich etapach postępowania karnego; że jego skazanie nie opierało się wyłącznie na jego przyznaniu się do winy, ale także na całym szeregu spójnych dowodów; że sprawa została oceniona na trzech szczeblach sądowych i że sądy krajowe przedstawiły odpowiednie uzasadnienie swoich decyzji zarówno pod względem faktycznym, jak i prawnym oraz właściwie zbadały kwestię poszanowania praw procesowych.

Beuze przeciwko Belgii

9 Listopada 2018r. (Wielka Izba)

Skarżący, skazany na karę dożywotniego pozbawienia wolności za umyślne zabójstwo, skarżył się, że odmówiono mu dostępu do adwokata podczas pobytu w areszcie policyjnym, został niewystarczająco poinformowany o swoim prawie do milczenia i nieobciążania samego siebie, a także został pozbawiony pomocy prawnej, gdy był przesłuchiwany lub poddawany innym czynnościom śledczym podczas sądowego postępowania przygotowawczego.

Wielka Izba uznała, że doszło do **naruszenia Artykułu 6 §§ 1 i 3 (c)** (prawo do rzetelnego procesu sądowego i prawo do pomocy prawnej) Konwencji. Stwierdziła w szczególności, że postępowanie karne, rozpatrywane jako całość, nie napравиło uchybień proceduralnych powstałych na etapie postępowania przygotowawczego. Ograniczenia prawa dostępu do adwokata były szczególnie rozległe i w tych okolicznościach, nie będąc wystarczająco poinformowanym o swoim prawie do milczenia, skarżący złożył szczegółowe zeznania w areszcie policyjnym. Jego zeznania zostały następnie włączone do materiału dowodowego przed sądem, który nie przeprowadził odpowiedniej analizy sposobu ich uzyskania ani nie rozważył wpływu nieobecności adwokata. Sąd kasacyjny skupił się na braku pomocy prawnej w areszcie policyjnym, ale nie ocenił konsekwencji nieobecności adwokata podczas kolejnych przesłuchań policyjnych, przesłuchań przez sędziego śledczego i innych czynności podczas dochodzenia sądowego dla prawa skarżącego do obrony. W opinii Wielkiej Izby połączenie tych różnych czynników sprawiło, że postępowanie było niesprawiedliwe jako całość.

Zobacz również: **Tonkov przeciwko Belgii**, wyrok z 8 Marca 2022r.

Doyle przeciwko Irlandii

23 Maja 2019r.

Sprawa ta dotyczyła skargi skarżącego, że jego prawo dostępu do adwokata zostało ograniczone podczas przesłuchania w związku z podejrzeniem o morderstwo. Chociaż skarżący mógł skonsultować się ze swoim adwokatem przed pierwszym przesłuchaniem i później, praktyka policyjna w tym czasie oznaczała, że adwokaci nie mogli być obecni podczas przesłuchań policyjnych.

Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia Artykułu 6 §§ 1 i 3 (c)** Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego i prawo do pomocy prawnej z wyboru). Trybunał zauważył w szczególności, że bardzo ścisła kontrola musi być stosowana w sprawach, w których, tak jak w tym przypadku, nie było istotnych powodów uzasadniających ograniczenie prawa skarżącego do dostępu do adwokata. Jednakże, analizując postępowanie jako całość, Trybunał stwierdził, że ogólna rzetelność procesu nie została naruszona.

Olivieri przeciwko Francji i Bloise przeciwko Francji

11 Lipca 2019r.

Obie sprawy dotyczyły okresów spędzonych w areszcie policyjnym przed reformą legislacyjną z kwietnia 2011 roku⁴. Skarżący twierdzili, że ich wyroki skazujące zostały oparte na zeznaniach złożonych w areszcie policyjnym, podczas którego nie zostali powiadomieni o prawie do zachowania milczenia i nie mieli skutecznej pomocy adwokata.

Trybunał uznał, że w niniejszej sprawie doszło do **naruszenia Artykułu 6 §§ 1 (prawo do rzetelnego procesu sądowego) i 3 (c)** (prawo do pomocy prawnej z wyboru) Konwencji. Stwierdzono w szczególności, że uniemożliwienie skarżącemu dostępu do obrońcy bez podania zindywidualizowanych powodów podważyło rzetelność późniejszego postępowania karnego w zakresie, w jakim wstępne zeznania skarżącego zostały dopuszczone jako dowód. Brak środków zaradczych podczas procesu nieodwracalnie naruszył jego prawo do obrony. Trybunał zauważył ponadto, że kodeks postępowania karnego został zmieniony ustawą organiczną w październiku 2015 r. i obecnie przewiduje indywidualną ocenę szczególnych okoliczności osób przetrzymywanych w odosobnieniu. Zmiana ta nie miała jednak zastosowania w przedmiotowym czasie.

Sprawy dotyczące małoletnich

Salduz przeciwko Turcji

27 Listopada 2008r. (Wielka Izba)

Oskarżony, a następnie skazany za udział w niedozwolonej demonstracji popierającej PKK (Partię Pracujących Kurdystanu, nielegalną organizację), skarżący, pod nieobecność adwokata, złożył w areszcie policyjnym oświadczenie, w którym przyznał się do winy.

Trybunał uznał, że doszło do naruszenia **Artykułu 6 § 3 (c) w związku z Artykułem 6 § 1** Konwencji. Trybunał zauważył w szczególności, że jednym ze szczególnych elementów niniejszej sprawy był wiek skarżącego - małoletni w chwili popełnienia przestępstwa. Uwzględniając znaczną liczbę odpowiednich materiałów prawa międzynarodowego dotyczących pomocy prawnej dla małoletnich w areszcie policyjnym, podkreślił fundamentalne znaczenie zapewnienia dostępu do adwokata w przypadku, gdy osoba zatrzymana jest nieletnia (zob. paragraf 60 wyroku).

Panovits przeciwko Cyprowi

11 Grudnia 2008r.

Sprawa ta dotyczyła w szczególności niepoinformowania skarżącego, który był małoletni, o jego prawie do skonsultowania się z prawnikiem przed pierwszym przesłuchaniem przez policję.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia Artykułu 6 §§ 1 i 3 (c)** Konwencji. W świetle okoliczności, a zwłaszcza biorąc pod uwagę wiek skarżącego oraz fakt, że nie korzystał

⁴ Prawo obowiązujące w tym czasie nie przewidywało powiadamiania osób zatrzymanych przez policję o przysługującym im prawie do zachowania milczenia ani korzystania z pomocy adwokata podczas przesłuchania.

on z pomocy opiekuna podczas przesłuchania, Trybunał uznał, że brak wystarczającej informacji o prawie skarżącego do konsultacji z adwokatem przed przesłuchaniem przez policję stanowił naruszenie jego prawa do obrony.

Zobacz również: [Martin przeciwko Estonii](#), wyrok z dnia 30 Maja 2013 r.

Güvec przeciwko Turcji

20 Stycznia 2009r.

Sprawa ta dotyczyła w szczególności niezdolności małoletniego oskarżonego do skutecznego udziału w procesie karnym i braku odpowiedniej reprezentacji prawnej. Podczas przesłuchania przez policję, a następnie przez prokuratora i sędziego, skarżący nie był reprezentowany przez adwokata. Podczas ponownego procesu zarówno skarżący, jak i jego obrońca byli nieobecni na większości rozpraw.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia Artykułu 6 § 1 w związku z Artykułem 6 § 3 (c)** Konwencji. Trybunał uznał w szczególności, że skarżący nie był w stanie skutecznie uczestniczyć w procesie, biorąc pod uwagę, że nie uczestniczył w co najmniej 14 z 30 rozpraw zarówno podczas pierwszego, jak i ponownego procesu. Po przeanalizowaniu całości postępowania karnego przeciwko skarżącemu i jego niedociągnięć, w szczególności braku pomocy prawnej przez większość postępowania, Trybunał stwierdził, że doszło do naruszenia jego prawa do obrony.

Soykan przeciwko Turcji

21 Kwietnia 2009r.

W wieku 16 lat skarżący został aresztowany i ostatecznie skazany na dwa lata i sześć miesięcy pozbawienia wolności za wspieranie nielegalnej organizacji „Rewolucyjna Partia Ludowo-Wyzwoleńcza/Front” (Devrimci Halk Kurtuluş Cephesi Partisi - DHKP/C). Skarżył się w szczególności na naruszenie jego prawa do obrony w postępowaniu karnym przeciwko niemu.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 6 § 3 lit. c w związku z art. 6 § 1** Konwencji, ponieważ skarżący nie miał dostępu do adwokata podczas pobytu w areszcie policyjnym.

Adamkiewicz przeciwko Polsce

2 Marca 2010r.

W wieku 15 lat skarżący został oskarżony o zabójstwo 12-letniego chłopca. Został uznany za winnego stawianych mu zarzutów i umieszczony w zakładzie poprawczym na okres sześciu lat. Skarżący skarżył się w szczególności na ograniczenia w korzystaniu z prawa do obrony podczas śledztwa oraz fakt, że jego zeznania zostały dopuszczone podczas procesu.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia Artykułu 6 § 3 (c) w związku z Artykułem 6 § 1** Konwencji. Trybunał zauważył w szczególności, że skarżący nie został poinformowany przez swojego adwokata o prawie do milczenia aż do sześciu tygodni po rozpoczęciu postępowania i został umieszczony w domu dziecka, po kilku nieudanych próbach spotkania się z nim przez jego adwokata. Władze uzyskały zatem jego obciążające zeznania, zanim jeszcze został poinformowany o tym prawie. Biorąc pod uwagę jego wiek, nie można było twierdzić, że skarżący wiedział o swoim prawie do ubiegania się o reprezentację prawną i o konsekwencjach jego zaniechania, podczas gdy dla niego, odizolowanego w domu dziecka, w którym przebywał podczas decydującego okresu śledztwa, kluczowe znaczenie miał szeroki dostęp do prawnika od samego początku postępowania.

Dushka przeciwko Ukrainie

3 Lutego 2011r.

Sprawa dotyczyła bezprawnego zatrzymania i przesłuchania bez adwokata 17-latka. Skarżący twierdził, że był torturowany w areszcie policyjnym w celu zmuszenia go do przyznania się do napadu.

Trybunał uznał, że taka praktyka, zwłaszcza biorąc pod uwagę wiek skarżącego, kwalifikowała się jako nieludzkie i poniżające traktowanie, z **naruszeniem Artykułu 3**

(zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania) Konwencji. W szczególności fakt, że przyznanie się do winy nastąpiło w warunkach pozbawionych gwarancji proceduralnych, takich jak obecność adwokata, a następnie zostało wycofane po zwolnieniu, wskazywał na to, że mogło ono nie zostać złożone dobrowolnie.

Blokhin przeciwko Rosji⁵

23 Marca 2016r.(Wielka Izba)

Sprawa ta dotyczyła zatrzymania na 30 dni 12-letniego chłopca z zaburzeniami psychicznymi w tymczasowym ośrodku dla małoletnich. Skarżący utrzymywał w szczególności, że postępowanie przeciwko niemu było niesprawiedliwe, ponieważ rzekomo był przesłuchiwany przez policję pod nieobecność swojego opiekuna, obrońcy lub nauczyciela.

Wielka Izba uznała, że doszło do **naruszenia art. 6 ust. 1 i 3** Konwencji. Zgodziła się z wyrokiem Izby w tej sprawie, że postępowanie dotyczące umieszczenia chłopca w tymczasowym ośrodku detencyjnym należy uznać za postępowanie karne w rozumieniu art. 6, mimo że nie zostało ono zakwalifikowane jako postępowanie karne zgodnie z prawem rosyjskim. W szczególności sądy krajowe odniosły się do faktu, że chłopiec popełnił czyn zabroniony jako główny powód umieszczenia go w ośrodku detencyjnym. Jego prawo do obrony zostało naruszone, ponieważ był przesłuchiwany przez policję bez pomocy prawnej, a zeznania dwóch świadków, przy których przesłuchaniu nie był obecny, posłużyły jako podstawa do umieszczenia go w areszcie tymczasowym.

Dobrowolne zrzeczenie się prawa do pomocy adwokata

Aleksandr Zaichenko przeciwko Rosji⁶

18 Lutego 2010r.

Skazany za kradzież oleju napędowego z firmy, dla której pracował jako kierowca i skazany na karę pozbawienia wolności w zawieszeniu, skarżący zarzucił, że jego skazanie zostało oparte na zeznaniach złożonych na policji przed procesem pod nieobecność adwokata.

Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia Artykułu 6 § 3 (c) w związku z Artykułem 6 § 1** Konwencji. Chociaż skarżący nie mógł swobodnie odejść, gdy został zatrzymany w dniu 21 lutego, okoliczności sprawy nie ujawniły znaczącego ograniczenia jego swobody działania, wystarczającego do aktywowania wymogu pomocy prawnej na tym etapie. Rola policji polegała na sporządzeniu protokołu oględzin samochodu i wysłuchaniu wyjaśnień skarżącego co do pochodzenia puszek. Informacje te zostały następnie przekazane śledczemu, który z kolei sporządził raport, na podstawie którego jego przełożony podjął decyzję o wszczęciu postępowania karnego przeciwko skarżącemu. Na tym etapie (2 marca 2001 r.) skarżący został poinformowany o swoim prawie do pomocy prawnej, ale dobrowolnie i jednoznacznie zgodził się podpisać akt oskarżenia i zrzekł się prawa do pomocy prawnej, wskazując, że będzie się bronił na rozprawie.

Yoldas przeciwko Turcji

23 Lutego 2010 r.

Zatrzymany w areszcie policyjnym pod zarzutem członkostwa w nielegalnej organizacji, skarżący został skazany na karę dożywotniego pozbawienia wolności. Skarżący zarzucił w szczególności, że nie korzystał z pomocy adwokata podczas pobytu w areszcie policyjnym.

Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia Artykułu 6 §§ 1 i 3 (c)** Konwencji. Odnotowując w szczególności, że pomimo posiadania prawa do korzystania z pomocy adwokata podczas pobytu w areszcie policyjnym i przypomnienia mu o tym prawie, skarżący odmówił pomocy, Trybunał stwierdził, że nic w postępowaniu nie dawało podstaw do podejrzeń, że zrzeczenie się przez skarżącego prawa do korzystania z pomocy adwokata podczas pobytu w areszcie policyjnym nie było swobodne i jednoznaczne.

⁵ W dniu 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

⁶ W dniu 16 września 2022 r. Federacja Rosyjska przestała być stroną Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Akdağ przeciwko Turcji

17 Września 2019 r.

Skarżąca zarzuciła, że przyznała się do członkostwa w nielegalnej organizacji po tym, jak była zastraszana i źle traktowana przez policję, bez dostępu do adwokata w areszcie policyjnym.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia Artykułu 6 §§ 1 i 3 (c)** Konwencji. Chociaż Trybunał odrzucił jako niedopuszczalną skargę skarżącą dotyczącą jej skazania na podstawie zeznań policyjnych złożonych pod przymusem ze względu na brak dowodów złego traktowania, uznał, że rząd turecki nie wykazał, że wydrukowany „X” obok „nie szukano adwokata” na formularzu zeznania oznaczał, że skarżąca waźnie zrzekła się prawa do adwokata podczas zatrzymania. W rzeczywistości, gdy tylko miała dostęp do adwokata pod koniec aresztu, wycofała swoje zeznania. Trybunał nie był również usatysfakcjonowany odpowiedzią sądów krajowych na skargę skarżącą. Nie zbadały one ważności zrzeczenia się praw ani oświadczeń złożonych policji pod nieobecność adwokata. Taki brak kontroli nie został naprawiony żadnymi innymi zabezpieczeniami proceduralnymi, a zatem ogólna rzetelność postępowania została naruszona.

Zobacz również: **Rusen Bayar przeciwko Turcji**, wyrok z dnia 19 lutego 2019 r.; **Ekrem Can i inni przeciwko Turcji**, wyrok z dnia 8 marca 2022 r.

Bogdan przeciwko Ukrainie

8 Lutego 2024 r.

Sprawa ta dotyczyła zarzutu skarżącego, że jego skazanie w 2014 r. za włamanie było niesprawiedliwe, ponieważ opierało się na przyznaniu się do winy, które złożył na początkowych etapach śledztwa, kiedy przebywał w nierejestrowanym areszcie, cierpiąc na objawy odstawienia narkotyków i zrzekł się prawa do adwokata. Stwierdził w szczególności, że zrzeczenie się było nieważne, a jego prawo dostępu do adwokata zostało w ten sposób naruszone.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 6 §§ 1 i 3** Konwencji w odniesieniu do skarżącego, stwierdzając, że Rząd Ukrainy nie wykazał w przekonujący sposób, dlaczego, wyjątkowo i w szczególnych okolicznościach sprawy, ogólna rzetelność procesu nie została nieodwracalnie naruszona przez ograniczenie dostępu skarżącego do pomocy prawnej. Trybunał zauważył w szczególności, że niekwestionowanie przez sądy krajowe ważności zrzeczenia się miało bardzo poważne konsekwencje dla ogólnej rzetelności procesu. Ocena przez sądy krajowe kwestii stanu psychicznego skarżącego podczas rekonstrukcji była powierzchowna i nie odniesiono się w wystarczającym stopniu do skarg skarżącego dotyczących naruszenia jego prawa do adwokata. Zasada wyłączenia w prawie krajowym nie została zastosowana. Z tego powodu, stosując ścisłą kontrolę, Trybunał nie był przekonany, że postępowanie karne, rozpatrywane jako całość, naprawiło uchybienia proceduralne, które miały miejsce w pierwszych dniach śledztwa.

Brak tłumacza w trakcie przesłuchania przez policję

Bavtar przeciwko Turcji

14 Października 2014 r.

Sprawa ta dotyczyła przesłuchania w areszcie policyjnym, bez pomocy tłumacza, osoby, która nie władała w wystarczającym stopniu językiem narodowym.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia Artykułu 6 § 3 (e)** (prawo do pomocy tłumacza) **w związku z Artykułem 6 § 1** Konwencji. Stwierdził w szczególności, że bez możliwości tłumaczenia zadawanych jej pytań i sformułowania jak najdokładniejszego wyobrażenia o zarzucanych przestępstwach, skarżąca nie była w stanie w pełni zrozumieć konsekwencji zrzeczenia się prawa do milczenia i prawa do pomocy prawnej.

Utrata statusu „ofiary” w przypadku uniewinnienia

Bouglame przeciwko Belgii

2 Marca 2010 r. (decyzja w sprawie dopuszczalności)

Sprawa ta dotyczyła odmowy pomocy prawnej skarżącemu, który przebywał w areszcie policyjnym pod zarzutem międzynarodowego handlu narkotykami. Został on następnie uniewinniony od zarzutów przez sąd pierwszej instancji, którego wyrok został potwierdzony w apelacji.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną** (oczywiście bezzasadną). Po uniewinnieniu skarżący nie mógł już twierdzić, że jest „ofiara” naruszenia art. 6 Konwencji.

Zgodność z prawem tymczasowego aresztowania w przypadku braku pomocy adwokata

De Cubber przeciwko Belgii

26 października 1984 r.

Skarżący twierdził w szczególności, że sąd karny, który wydał wyrok w sprawie przedstawionych mu zarzutów, nie był sądem bezstronnym, ponieważ jeden z sędziów pełnił wcześniej funkcję sędziego śledczego w tej samej sprawie.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 6 ust. 1** Konwencji, stwierdzając, że bezstronność sądu karnego mogła wywołać wątpliwości u skarżącego. Chociaż sam Trybunał nie miał powodów, by wątpić w bezstronność członka wymiaru sprawiedliwości, który przeprowadził postępowanie przygotowawcze, uznał, że jego obecność w składzie sędziowskim stanowiła podstawę do pewnych uzasadnionych wątpliwości ze strony skarżącego. W tej sprawie Trybunał przypomniał, że zawężająca wykładnia art. 6 ust. 1, w szczególności w odniesieniu do przestrzegania podstawowej zasady bezstronności sądów, nie byłaby zgodna z przedmiotem i celem tego postanowienia, biorąc pod uwagę istotne miejsce, jakie prawo do rzetelnego procesu zajmuje w demokratycznym społeczeństwie w rozumieniu Konwencji.

Ramos Nunes de Carvalho e Sà przeciwko Portugalii

6 listopada 2018 r. (Wielka Izba)

Sprawa ta dotyczyła postępowania dyscyplinarnego wszczętego przeciwko sędziemu, w wyniku którego Wysoka Rada Sądownictwa („CSM”) nałożyła kary dyscyplinarne, a Sąd Najwyższy przeprowadził kontrolę w postępowaniu odwoławczym. Skarżąca podnosiła w szczególności, że istniały obiektywne powody, by wątpić w niezależność i bezstronność wydziału sądowego Sądu Najwyższego. Twierdziła ona między innymi, że prezes CSM jest również prezesem Sądu Najwyższego i że w tym ostatnim charakterze co roku mianuje on członków wydziału ad hoc, który rozpatruje odwołania od rozstrzygnięć CSM w sprawach dyscyplinarnych. W takich okolicznościach, zdaniem skarżącej, wydział ad hoc nie był i nie mógł wydawać się odrębny od CSM.

Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 6 ust. 1** Konwencji w odniesieniu do skargi dotyczącej braku niezależności i bezstronności ze strony wydziału sądowego Sądu Najwyższego. Uznał on w szczególności, że podwójna rola prezesa Sądu Najwyższego nie jest na tyle znacząca, aby poddać w wątpliwość niezależność i obiektywną bezstronność tego sądu przy orzekaniu w sprawie odwołań skarżącej od rozstrzygnięć CSM. Ponadto, uwzględniając wszystkie szczególne okoliczności sprawy oraz gwarancje mające na celu ochronę wydziału sądowego Sądu Najwyższego przed naciskami z zewnątrz, Trybunał uznał, że obawy skarżącej nie mogą być uznane za obiektywnie uzasadnione oraz że istniejący system kontroli rozstrzygnięć dyscyplinarnych CSM, a mianowicie odwołanie do wydziału sądowego, nie naruszył wymogu niezależności i bezstronności przewidzianego w art. 6 ust. 1 Konwencji.

Zob. również m.in.: **Le Compte, Van Leuven i De Meyere przeciwko Belgii**, wyrok z dnia 23 czerwca 1981 r.; **Langborger przeciwko Szwecji**, wyrok z dnia 22 czerwca 1989

r.; [Padovani przeciwko Włochom](#), wyrok z dnia 26 lutego 1993 r.; [Ferrantelli i Santangelo przeciwko Włochom](#), wyrok z dnia 7 sierpnia 1996 r.; [Castillo Algar przeciwko Hiszpanii](#), wyrok z dnia 28 października 1998 r.; [Morel przeciwko Francji](#), wyrok z dnia 6 czerwca 2000 r.; [Wettstein przeciwko Szwajcarii](#), wyrok z dnia 21 grudnia 2000 r.; [Cooper przeciwko Zjednoczonemu Królestwu](#), wyrok (Wielka Izba) z dnia 16 grudnia 2003 r.; [Cianetti przeciwko Włochom](#), wyrok z dnia 22 kwietnia 2004 r.; [Mancel i Branquart przeciwko Francji](#), wyrok z dnia 24 czerwca 2010 r.; [Mutu i Pechstein przeciwko Szwajcarii](#), wyrok z dnia 2 października 2018 r., [Donev przeciwko Bułgarii](#), wyrok z dnia 26 października 2021 r.

Etyka sądownictwa

Oberschlick przeciwko Austrii (nr 1)

23 maja 1991 r.

Skarżący, dziennikarz, skarżył się na skazanie go za zniesławienie polityka. Twierdził on w szczególności, że postępowanie w pierwszej i drugiej instancji, w wyniku którego został skazany i ukarany, stanowiło naruszenie jego prawa do rzetelnego procesu, podnosząc między innymi, że Sąd Apelacyjny, rozpoznając jego sprawę w drugiej instancji, nie był niezależnym i bezstronnym sądem, ponieważ przewodniczył mu ten sam sędzia, co w pierwszej instancji, a w obu przypadkach uczestniczyli w nim również dwaj pozostali sędziowie.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 6 ust. 1** Konwencji w odniesieniu do bezstronności Sądu Apelacyjnego. Zauważył on w szczególności, że regulacja krajowa stanowi, iż w skład sądu apelacyjnego nie może wchodzić, w sprawie takiej jak rozpatrywana, żaden sędzia, który wcześniej rozpoznawał ją w pierwszej instancji, wykazując troskę ustawodawcy krajowego o usunięcie wszelkich uzasadnionych wątpliwości co do bezstronności tego sądu. W związku z tym niezastosowanie się do tej zasady oznaczało, że odwołanie skarżącego zostało rozpatrzone przez sąd, którego bezstronność została uznana w prawie krajowym za wątpliwą. W związku z tym Trybunał w sprawie tej stwierdził, że nie tylko prezes, ale również dwaj pozostali członkowie Sądu Apelacyjnego powinni byli wyłączyć się z urzędu.

Demicoli przeciwko Malcie

27 sierpnia 1991 r.

Skarżący, redaktor politycznego czasopisma satyrycznego, który został uznany przez Izbę Reprezentantów za winnego naruszenia tajemnicy w związku z rzekomym zniesławieniem członków Izby, podniósł w szczególności, że w postępowaniu przed Izbą jego sprawa nie została rzetelnie rozpoznana przez niezależny i bezstronny sąd.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 6 ust. 1** Konwencji, stwierdzając, że bezstronność organu orzekającego w przedmiotowym postępowaniu wydaje się wątpliwa, a obawy skarżącego w tym względzie były uzasadnione. Zauważył w szczególności, że dwaj posłowie do Parlamentu, których zachowanie w Parlamencie zostało skrytykowane w związku z przedmiotowym artykułem i którzy poruszyli kwestię naruszenia tajemnicy w Parlamencie, uczestniczyli w całym postępowaniu przeciwko oskarżonemu, w tym w stwierdzeniu winy i (z wyjątkiem jednego z nich, który w międzyczasie zmarł) w orzekaniu kary.

Zob. również m.in.: [H.B. przeciwko Szwajcarii \(nr 26899/95\)](#), wyrok z dnia 5 kwietnia 2001 r.

Simons przeciwko Belgii

28 Sierpnia 2012 r. (decyzja w sprawie dopuszczalności)

Sprawa ta dotyczyła zatrzymania, które miało być niezgodne z prawem ze względu na brak reprezentacji prawnej podczas zatrzymania przez policję i przesłuchania przez sędziego śledczego. Powołując się na artykuły 5 § 1 (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego), 6 § 1 (prawo do rzetelnego procesu sądowego) i 6 § 3 (c) (prawo do korzystania z pomocy adwokata) Konwencji, skarżąca zarzuciła, że z powodu nieadekwatności prawa belgijskiego nie korzystała z pomocy adwokata podczas

zatrzymania przez policję, przesłuchania przez policję lub pierwszego przesłuchania przez sędziego śledczego, a także nie została poinformowana o przysługującym jej prawie do milczenia.

Ponieważ sprawa nadal toczyła się przed sądami krajowymi, Trybunał uznał, że skarga była przedwczesna z punktu widzenia **Artykułu 6** (prawo do rzetelnego procesu sądowego) Konwencji i zgodnie z Artykułem 35 (kryteria dopuszczalności) Konwencji **odrzuć** tę część skargi.

Zgodnie z **Artykułem 5** (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) Konwencji, Trybunał musiał ustalić, czy istnieje „ogólna zasada” zawarta w Konwencji, zgodnie z którą wszystkie osoby pozbawione wolności muszą mieć możliwość korzystania z pomocy adwokata od początku ich zatrzymania. Trybunał zauważył, że zgodnie z jego orzecznictwem oskarżeni mieli prawo do korzystania z pomocy adwokata od początku pobytu w areszcie policyjnym lub areszcie tymczasowym, a także podczas przesłuchania przez policję lub sędziego śledczego. Podczas gdy pewne ograniczenia tego prawa mogą być uzasadnione w pewnych warunkach, fakt braku możliwości uzyskania pomocy adwokata w takich okolicznościach na mocy przepisu prawa krajowego był niezgodny z prawem do rzetelnego procesu sądowego. Była to jednak zasada nieodłącznie związana z prawem do rzetelnego procesu sądowego, która opierała się w szczególności na art. 6 § 3 Konwencji dotyczącym prawa każdego oskarżonego do korzystania z pomocy obrońcy z wyboru. Nie była to „zasada ogólna” dorozumiana w Konwencji, ponieważ takie zasady z definicji mają charakter nadrzędny. W związku z tym, chociaż brak prawnej możliwości korzystania przez oskarżonych umieszczonych w areszcie z pomocy adwokata od początku ich zatrzymania miał wpływ na rzetelność postępowania karnego, nie oznaczało to, że przedmiotowe zatrzymanie stanowiło naruszenie **art. 5 § 1** (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) Konwencji. Skarga skarżącego była oczywiście bezzasadna z punktu widzenia tego przepisu, w związku z czym Trybunał uznał ją za **niedopuszczalną**.

Teksty i dokumenty

Zobacz w szczególności:

- **Platforma wymiany wiedzy na temat EKPC** (ECHR-KS), **[art. 6 kodeksu karnego - prawo do rzetelnego procesu sądowego](#)** oraz **temat kluczowy [„Dostęp do adwokata”](#)**

Kontakt z prasą:

Tel: +33 (0)3 90 21 42 08